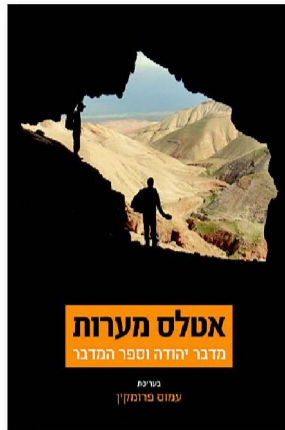

שיפוט מהיר

היצ'קוק במדבר יהודה

אטלס מערות מדבר יהודה וספר המדבר

עורך: עמוס פרומקין, מלח"ם ומאגנס, 454 עמ'

ב"מערת קרציות" חלה מבקר במחלה המסוכנת המכונה קדחת המערות, הנגרמת מעקיצת קרצייה. ב"מערת יזנובים מתיים" נמצאו עדמות פגרים יבשים של עטלפי יזנוב. ב"מערת קומתיים" יש שני מפלסים זה מעל זה. ב"מערת האיגרות" נמצאו כידוע מכתבים מבר-כוכבא עצמו וארכיון מכתביה של האישה בבתא. ל"מערת האימה" נחל חֶבֶר אפשר להיכנס רק בגלישת חבלים, ונמצאו בה שלדים של פליטי המרד. הכניסות אל "מערות נחיריים" בקניון נחל ערוגות מקבילות זו לזו. ולמה נקראת "מערת היצ'קוק" כפי שהיא נקראת? את זאת, ולא רק את זאת, השאירו כותבי אטלס המערות החדש להשערתו של הקורא; אך גם השאירו לו רמז, אזכור של עטלפיה.

האטלס החדש הוא מבחר-הילולים מבסיס הנתונים של מלח"ם, המרכז לחקר מערות של האוניברסיטה העברית. זהו מכון יחיד במינו העוסק במחקר ובמיפוי של מערות בכל הארץ. מדבר יהודה, ואזור ספר המדבר התוחם אותו ממערב ומצפון-מערב, עשיר במערות במיוחד, ומכיל כמה מהמערות החשובות בישראל, ועל כן כנראה נבחר כנושא אטלס המערות הראשון. למעטים ישמש הספר המהודר עוד מעשי בשטח (מן הסתם בעיקר על ידי צילום מפות נבחרות מתוכו, או במהדורות הדיגיטלית) – אך לרבים, בעלעלם בו בכדסה נוחה בבית, הוא יפתח פתח לתחום-ידע מפתיע ביופיו וברלוונטיות שלו.

חקר המערות, הספלאולוגיה, אולי נשמע אוטרי – אך לא לאחד הצצה בערכי האטלס, מעדה-מעדה, המסודרים למרבה הנוחות על פי אזורים; ובוודאי לא לאחד קריאת פרקי המבוא. המערה היא כמוסת-זמן המשמרת אותות קדומים לעבר ארכיאולוגי רחוק ועבר גיאולוגי רחוק עוד יותר. המערה היא גם מערכת אקולוגית כמעט-אוטונומית, ובכל מערה מתפתחים תהליכים ייחודיים לה – ומתבטאים בתופעות ייחודיות השונות ממערה למערה, מנטיפים ופרחי-מלח ועד מגילות קדמוניות. תהליכים אלה נוגעים למבנה הספציפי של כל מערה, יוצרים אותו ונובעים ממנו – ועל כן המיפוי, בחתכים ובפרופילים שונים, נחשב לליבת חקר המערה, וחשיבותו חודגת בהרבה ממניעת תעיה ומהתרעה מפני מַי-תהום ופַיִר-פתאום.

ודאי נרמזתם, אגב אזכור שמה של מערה זו או אחרת, גם על שמץ מהקשיים וסכנות החיים שחוקרי המערות מתמודדים איתם. סימני הבוץ והעקיצות וחושך הצלמוות, משקעי מסירות הנפש של חבורת האמיצים הו, מלח"ם, מבצבצים בין השורות של התיאורים המדעיים הסולידיים באטלס האנציקלופדי, וכיחוד בתמונות המרהיבות הממלאות אותו. מי שמכיר (כמוני) את מייסד מלח"ם בסוף שנות השבעים וראשו עד היום, עורך האטלס פרופ' עמוס פרומקין, יבין שסוד ההצלחה במקצוע כה מסוכן והרפתקני טמון כנראה באישיות הנחזית מבחוץ להפוכה מכך: מאופקת, שיטתית, שקטה, יציבה – ועם זאת סקרנית לאין גבול.

צור ארליך